

Справа «Маркович та інші проти Італії»

(“Markovic and Others v. Italy”)

1398/03

У рішенні, ухваленому 14 грудня 2006 року у справі *«Маркович та інші проти Італії»*, Суд постановив, що

- не було порушення ст. 6 Конвенції.

Обставини справи

Справа стосується позовів про компенсацію шкоди, поданих заявниками в італійські суди у зв'язку з загибеллю їхніх родичів внаслідок повітряних бомбардувань Федеративної республіки Югославія.

Усі десять заявників були громадянами колишньої Сербії і Чорногорії. Їхніх близьких родичів було вбито внаслідок бомбардування будівлі Національної телерадіокомпанії Сербії (далі – НТРС) у Белграді об'єднаними силами НАТО. Це сталося 23 квітня 1999 року. Тоді загинуло 16 людей.

Заявники звернулися з позовами саме у суди Італії, оскільки вважали, що участь Італії у відповідній військовій операції була вагомішою, аніж участь інших держав-учасниць НАТО. Заявники вказували, що Італія надавала основну політичну та матеріально-технічну підтримку у цій операції, зокрема надала свої повітряні бази для розміщення літаків, які зрештою атакували Белград і, власне, НТРС.

Як відповідачі, у справу були залучені такі органи влади: Прем'єр-міністр Італії, Міністерство оборони Італії та Командування об'єднаних сил НАТО для південної Європи.

Представники Секретаріату Прем'єр-міністра та Міністерства оборони звернулися до касаційного суду для отримання попереднього рішення щодо питання юрисдикції. Цей суд дійшов висновку, що національні суди не мають повноважень розглядати відповідний позов, тому що рішення Італії взяти участь у повітряних бомбардуваннях було політичним рішенням, а отже, не підлягає судовому перегляду.

Зміст рішення Суду

Заявники скаржилися на те, що їх було позбавлено доступу до суду. Вони зазначали про порушення ст. 6 Конвенції (право на справедливий суд) у поєднанні зі ст. 1 Конвенції (зобов'язання поважати права людини).

Уряд стверджував, що заявники не вичерпали необхідних засобів правового захисту, оскільки вони не звернулися з позовом проти НАТО. Суд, зі свого боку, відповів, що для нього є непереконливою позиція Уряду. Адже Уряд не навів жодного прикладу успішного подання позову проти НАТО. Відтак, навряд чи можна було сподіватися, що позов проти НАТО у цьому випадку надавав би заявникам кращі перспективи успіху, аніж поданий ними позов проти Італії. На думку Суду, факт первинного прийняття італійськими судами позовів заявників до розгляду свідчить, що у цій справі існує «юрисдикційний зв'язок» у сенсі ст. 1 Конвенції, який гарантує застосування ст. 6 Конвенції.

Суд нагадав, що саме до компетенції внутрішньодержавних органів належить повноваження застосовувати та тлумачити норми внутрішнього права. Це, зокрема, означає, що ці органи уповноважені вирішувати питання про те, яких міжнародних приписів стосується відповідне національне законодавство – міжнародно-правових звичаїв чи конкретних міжнародних угод. Відтак, повноваження суду у таких випадках обмежено оцінкою того, чи наслідки відповідного внутрішньодержавного тлумачення узгоджуються з положеннями Конвенції.

Суд зауважив, що коментування касаційним судом конкретних міжнародних угод, на які покликалися заявники, не було хибним. До того ж, норми національного законодавства передбачали можливість попереднього вирішення питання про юрисдикцію. Отож, внаслідок тлумачення застосованих у справі норм національного права та застосування відповідних приписів міжнародних угод касаційним судом було сформульовано конкретну правову позицію. Суд зауважив, що ця позиція не схиляє до висновку про те, що внутрішнє право надає заявникам можливість скористатися правом на відшкодування шкоди у цьому випадку.

На думку Суду, рішення касаційного суду щодо юрисдикції не свідчить про його визнання імунітету держави. Це рішення можна розглядати як визначення меж повноважень судів щодо розгляду питань зовнішньої політики держави, зокрема таких, як рішення щодо війни.

Тому Суд дійшов висновку, що скарги заявників були справедливо розглянуті у світлі внутрішньодержавних правових принципів та норм про відповідальність за заподіяння шкоди. Заявникам початково було надано доступ до суду. Однак цей доступ було згодом обмежено у тому, що їм не було забезпечено отримання рішення по суті справи.

Зважаючи на викладене, Суд постановив, що порушення ст. 6 Конвенції не було.